

УДК 330.341.1(1-87)

Ольга Попело

**СВІТОВИЙ ДОСВІД РОЗВИТКУ ДЕРЖАВНО-ПРИВАТНОГО ПАРТНЕРСТВА
ЯК ФАКТОРА ПОБУДОВИ ТА ЕФЕКТИВНОГО ФУНКЦІОНУВАННЯ
ІННОВАЦІЙНОЇ МОДЕЛІ ЕКОНОМІКИ**

Ольга Попело

**МИРОВОЙ ОПЫТ РАЗВИТИЯ ГОСУДАРСТВЕННО-ЧАСТНОГО
ПАРТНЕРСТВА КАК ФАКТОРА ПОСТРОЕНИЯ И ЭФФЕКТИВНОГО
ФУНКЦИОНИРОВАНИЯ ИННОВАЦИОННОЙ МОДЕЛИ ЭКОНОМИКИ**

Olha Popelo

**WORLD EXPERIENCE OF THE DEVELOPMENT OF PUBLIC-PRIVATE
PARTNERSHIP AS A FACTOR OF CONSTRUCTION AND EFFICIENT
FUNCTIONING OF INNOVATIVE ECONOMIC MODEL**

Систематизовано міжнародний досвід впровадження та розвитку інститутів державно-приватного партнерства для подальшого використання в Україні. Проаналізовано активність державно-приватного партнерства у різних країнах і галузях економіки та особливості нормативно-правового забезпечення. Доведено, що якісний і кількісний стрибок у розвитку державно-приватного партнерства у досліджених країнах було забезпечено після створення спеціальних державних установ і інституцій та створення ефективної взаємодії держави й бізнесу. Визначено основні принципи управління у сфері державно-приватного партнерства у контексті ефективного функціонування інноваційної моделі економіки.

Ключові слова: державно-приватне партнерство, інновація, модернізація, інноваційний потенціал, інноваційна модель економіки.

Рис.: 1. Табл.: 1. Бібл.: 17.

Систематизировано международный опыт внедрения и развития институтов государственно-частного партнерства для дальнейшего использования в Украине. Проанализировано активность государственно-частного партнерства в различных странах и отраслях экономики и особенности нормативно-правового обеспечения. Доказано, что качественный и количественный скачок в развитии государственно-частного партнерства в исследованных странах было обеспечено после создания специальных государственных учреждений и институтов и создание эффективного взаимодействия государства и бизнеса. Определены основные принципы управления в сфере государственно-частного партнерства в контексте эффективного функционирования инновационной модели экономики.

Ключевые слова: государственно-частное партнерство, инновация, модернизация, инновационный потенциал, инновационная модель экономики.

Рис.: 1. Табл.: 1. Библ.: 17.

The international experience in the implementation and development of institutions of public-private partnerships for future use in Ukraine has been systematized. The activity of public-private partnerships in various countries and sectors of the economy and features of regulatory support have been analyzed. The qualitative and quantitative leap in the development of public-private partnerships in the surveyed countries was achieved after the establishment of special state agencies and institutions and an effective interaction between state and business has been proved. The basic principles of management in the public-private partnership in the context of the effective functioning of an innovative economic model have been defined.

Key words: public-private partnership, innovation, modernization, innovative potential, innovative model of economy.

Fig.: 1. Tabl.: 1. Bibl.: 17.

JEL Classification: O 500

Постановка проблеми. Інтенсивні процеси глобалізації та глибокі політичні, економічні та соціальні перетворення висувають на порядок денний вирішення проблеми ефективною взаємодією держави та приватного сектору. Державно-приватне партнерство в інноваційній сфері – це інституційний і організаційний альянс між державою та бізнесом з метою реалізації інтересів сторін у широкому спектрі інноваційної сфери економіки, галузей промисловості та галузях наукових досліджень. Побудова ефективного механізму державно-приватного партнерства в Україні потребує узагальнення процесу функціонування державно-приватного партнерства у країнах світу та виявлення загальних тенденцій розвитку співпраці держави та бізнесу.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблема становлення і розвитку державно-приватного партнерства у різних країнах світу присвятили наукові праці такі вітчизняні та зарубіжні вчені, як: О. Амоша, М. Бутко, В. Вакуленко, В. Варнавський, С. Варналій, Б. Винницький, В. Геєць, Дж. Гелбрейт, Б. Данилишин, В. Ільчук, С. Мочерний, А. Ренда, Л. Федулова, А. Чухно, С. Шкарлет, Л. Шрефлер та інші.

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. Незважаючи на численні дослідження, питання адаптації світових механізмів розвитку державно-приватного партнерства до вітчизняних реалій потребує подальшого вивчення та аналізу.

Метою статті. Головною метою цієї роботи є дослідження та систематизація світового досвіду становлення механізму державно-приватного партнерства як фактора побудови та ефективного функціонування інноваційної моделі економіки в Україні.

Виклад основного матеріалу. Сучасні глобалізаційні процеси та стратегічний курс України на побудову ефективною інноваційної моделі економіки створили базу для об'єднання зусиль влади та бізнесу у вирішенні завдань щодо задоволення потреб населення у широкому спектрі послуг.

Основою механізму державно-приватного партнерства (далі ДПП) в інноваційній сфері є організація спільної діяльності державних наукових організацій, державних науково-освітніх установ, державних підприємств і приватного промислового, фінансового та інноваційного бізнесу.

Завданням ДПП є створення економічного середовища, сприятливого для реалізації інтересів сторін. Для держави це, перш за все, розвиток інноваційної економіки і досягнення соціально-економічного ефекту, що полягає у збільшенні оподатковуваної бази і доходів населення, створенні нових робочих місць. Бізнес, у свою чергу, потребує високої рентабельності та збільшення власних доходів, збереження і приросту наявного капіталу, випуску інноваційної продукції або послуг, що мають високу конкурентоспроможність.

ДПП на стадіях інноваційного процесу (освіта, НДДКР, інвестиційна діяльність, трансфер інновацій) відбувається таким чином [10]:

– ДПП в освіті реалізується за такими напрямками: участь державних регіональних органів у розробленні освітніх програм у місцевих університетах; організація навчальних семінарів, конференцій з питань менеджменту, маркетингу, права, логістики для суб'єктів бізнесу конкретного регіону;

– *напрямами співробітництва в дослідженнях і розробках є:* спільне (співробітниками державних дослідницьких організацій та підприємницьких структур) виконання дослідних робіт; спільне конструювання та розроблення продуктів; удосконалення дизайну продукту; вдосконалення методів виробництва; спільне розроблення високотехнологічних товарів;

– співпраця в *інвестиційній діяльності* полягає у спільному фінансуванні інноваційних проектів суб'єктами бізнесу та органами державного і регіонального управління, залученні регіональними органами державного управління іноземного капіталу для створення підприємств з іноземними інвестиціями, створенні венчурних фондів;

– співпраця у *трансфері технологій* полягає у створенні центрів трансферу технологій, вільних економічних зон, технопарків, інкубаторів бізнесу, спільних і франчайзингових організацій.

Мотивація участі в партнерстві приватного сектору економіки, переважно, обумовлена можливостями отримання більш високого прибутку і новими можливостями для розвитку інноваційного бізнесу. Однак приватні компанії можуть також приєднатися до ДПП з більш специфічними мотиваціями, зокрема для забезпечення доступу до державного фінансування; до результатів досліджень і розробок державного сектору; до державної інфраструктури, а також інформації і устаткування.

Мотивація участі в партнерстві державного сектору обумовлена як загальними, так і специфічними цілями. До загальних цілей умовно можна віднести: економічне зростання та забезпечення конкурентоспроможності науково-технічної продукції та послуг; стимулювання інноваційної активності виробників високотехнологічної продукції та послуг; створення нових наукоємних фірм та підтримка малих і середніх інноваційних

ТЕОРЕТИЧНІ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ

підприємств; залучення позабюджетних джерел фінансування, підвищення ефективності державних витрат на дослідження та розробки. Більш *специфічні цілі* включають: розроблення ключових технологій для державних потреб; залучення в економічний оборот і комерціалізацію результатів досліджень і розробок, отриманих з використанням коштів державного бюджету; розвиток інфраструктури.

А. Ренда і Л. Шрефлер у своєму дослідженні «Публічне приватне партнерство: національний досвід у Європейському Союзі» пропонують класифікацію, у якій умовно розділяють усі країни у міру впровадження механізмів ДПП у національні економічні процеси на три групи [16]:

1) «економічно розвинуті» у використанні державно-приватних партнерств: насамперед, Велика Британія, а також Франція, Німеччина, Ірландія та Італія (а також неєвропейські держави, такі як США, Канада, Японія, Сінгапур);

2) «проміжні», тобто країни із середнім рівнем поширення практики державно-приватних партнерств: Іспанія та Португалія, і в яких цей механізм використовується лише в деяких сферах соціально-економічного життя;

3) країни-«новоприбульці», тобто країни, де застосування державно-приватних партнерств знаходиться на початковій стадії: Люксембург, Швеція, Бельгія, Греція, Норвегія.

Розглянемо світову динаміку розвитку ДПП у галузях енергетики, транспорту, води та каналізаційних систем у 2014 р. (рис.).

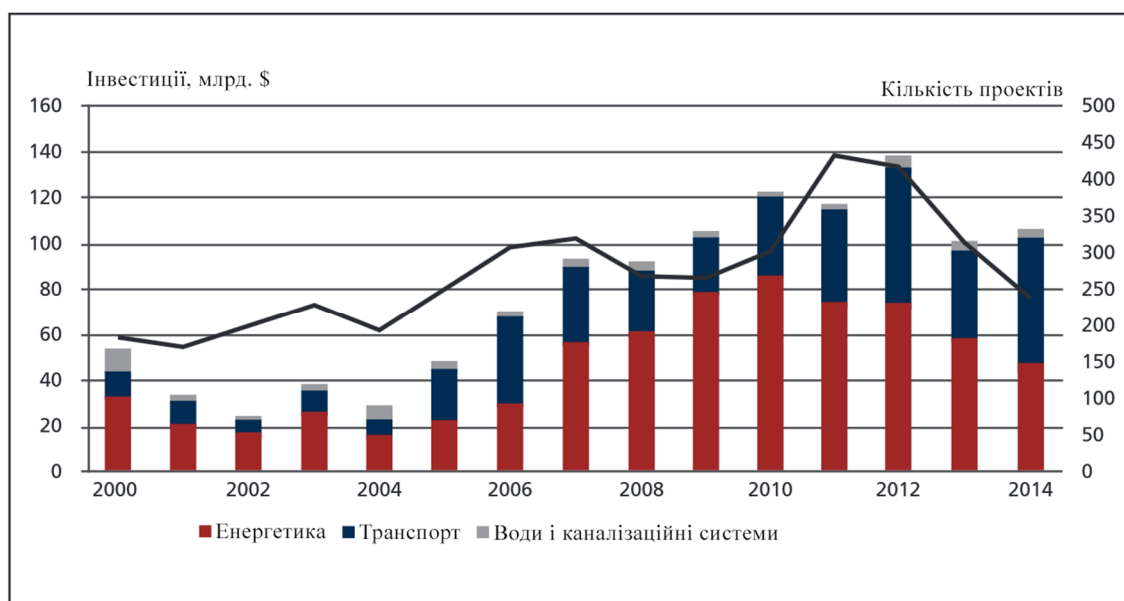

Рис. Світова динаміка розвитку ДПП у галузях енергетики, транспорту, води та каналізаційних систем, 2014 р.

Джерело: складено на основі [17].

Вивчаючи активність реалізації проектів ДПП у країнах світу можна дослідити пріоритети, які виділяють закордонні країни за галузями економіки (табл.)

Одним із лідерів у галузі використання ДПП є **Великобританія** [8]. Британська влада стала однією з перших застосовувати цю схему на національному рівні. Основною формою укладання контрактів є «приватна фінансова ініціатива» (ПФІ), згідно з якою приватна фірма отримує від держави в особі відомства, органу місцевого самоуправління чи іншого державного інституту замовлення на надання, створення чи реконструкцію основних фондів, а також довготермінових послуг з експлуатації (на 20–25 років). При цьому в контракті повинні чітко зазначатися умови та терміни роботи, при яких держава оплачує надані приватною компанією послуги.

Таблиця

Активність ДПП у різних країнах за галузями економіки

Країни	Школи	Житлове будівництво	Оборона	Охорона здоров'я	ІТ-інфраструктура	Аеропорти	Порти	Залізниця	Автодороги	Комуніальні послуги	Спорт та відпочинок	Каналізація
Австрія	○			●	○	○		●	●	○		○
Бельгія	○	●				●		●	●			●
Данія	●							○	●	○		
Фінляндія	●		○	○				○	●			○
Франція			○	▨		○	○	▨	●	○	○	●
Німеччина	●		▨	●	●	○		○	▨	▨	○	▨
Греція	○			○		●		●	●	▨		
Ірландія	▨	▨		●				●	○			●
Італія		●		●		○	○	●	●	▨	○	●
Люксембург					○	○						
Нідерланди	▨	○	○	○			○	▨	▨	○		▨
Португалія	○	○		○	○	○	▨	○	●	○	●	●
Іспанія	○			●		○	●	○	●	○	○	●
Швеція			○	○				○	○			
В. Британія	●	●	●	●	●	●			●	●	●	●
Україна								○	▨			

Позначення: ○ – йдуть дискусії, ● – проекти на стадії постачання обладнання, ▨ – деякі проекти вже працюють, ● – значна частина проектів завершена, ● – більшість проектів вже працюють

Джерело: складено на основі [1].

Контракти у формі ПФІ найчастіше уклалися у таких сферах: транспорт, оборона, освіта, охорона здоров'я та правопорядок.

Унікальність системи ДПП у Великобританії проявляється у фактичній відсутності законодавства, яке будь-яким чином обмежувало б відомство чи державну установу в питаннях укладання таких договорів. Для муніципалітетів у 1997 році був прийнятий закон для місцевих органів влади щодо контрактів, який дає їм право напряму реалізувати проекти ДПП. З одного боку, така свобода дій стимулює популярність системи ПФІ у Великобританії, а з іншого – вимагає точного, юридично детального переліку необхідної документації і контрактів, щоб уникнути спірних питань у процесі здійснення ДПП. Саме тому державні інститути та приватні компанії використовують типові контракти, що розроблені Міністерством фінансів, яке відповідає за систему ДПП Великобританії та інших спеціалізованих інститутів.

У 2009 році з метою забезпечення поступового розвитку інфраструктурних проектів та залучення додаткового фінансування при Міністерстві фінансів був створений Центр фінансування інфраструктури.

До інших органів державної підтримки системи ПФІ належить служба Partnerships UK, створена у 2000 р. на базі відділу Мінфіну, що відповідає за консультативну підтримку учасників ПФІ, розроблення типових контрактів, часткове забезпечення фінансування деяких проектів, ведення електронної бази даних проектів і проведення конференцій та семінарів, а також організація Local Partnerships, яка виконує аналогічну

ТЕОРЕТИЧНІ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ

роботу на рівні муніципалітетів. При цьому Partnerships UK є спільним підприємством, в якому 51 % капіталу належить приватним акціонерам, а 49 % – державним. Організація діє, насамперед, виходячи із державних інтересів, хоча послуги відомства надаються на платній основі.

У **Франції** у 2004 р. був прийнятий закон про ДПП. Існують різні підходи щодо вибору форм власності між повністю державним або спільним з приватним сектором підприємством. У Франції вибір зроблений таким чином, що тепер ДПП є кращою структурою, яка надає адміністративні послуги. Команда, яка цим займається, виконує три завдання: ведення інформації, надання підтримки і допомоги в підготовці та підписанні про партнерство. Крім того, вона оцінює, що є обов'язковою умовою для певних проектів, але для місцевої влади це альтернативний варіант. На сьогодні у Франції впроваджується 50 проектів на суму 8 млрд євро та 23 на суму 1,5 млрд євро. Однією з особливостей партнерства у Франції є утримання балансу між державними великими і малими проектами, які впроваджує місцева влада. Основною сферою впровадження ДПП у країні є концесії на спорудження автомагістралей та на водопостачання [2, с. 128].

Необхідно підкреслити, що єдиного закону, який би регулював усі форми ДПП, у Франції немає. Кожна форма регулюється різними нормативно-правовими актами і нормами адміністративного та цивільного права. Наприклад, Закон Франції № 2002-1094 від 29 серпня 2002 р., відомий як LOPSI, дозволяє приватному сектору брати участь у проектуванні, будівництві, фінансуванні та обслуговуванні об'єктів для потреб правосуддя, правоохоронних органів, армії та Міністерства оборони, а Постанова Уряду Франції № 2003-850 від 4 вересня 2003 р. дозволяє приватному сектору брати участь в аналогічних контрактних схемах, проте в секторі охорони здоров'я.

Міністерство фінансів Франції ініціювало створення центру розвитку ДПП Франції (МАРРР), який офіційно було відкрито у травні 2005 р. Основною метою МАРРР стало сприяння виконавчим органам державної влади – ініціаторам проектів ДПП у підготовці та реалізації проектів державно-приватного партнерства на всій території Франції. Центр ДПП утворено як структурний підрозділ Міністерства фінансів, за штатним розкладом у ньому працює всього шість чоловік. Всі рішення, прийняті центром і пов'язані з регламентом функціонування, узгоджуються з Міністерством. Центр розробляє методичні матеріали з метою надання консультаційної допомоги профільним міністерствам і відомствам у процесі розвитку ДПП, публікує інформаційні бюлетні та бере участь у різних конференціях та інших заходах, спрямованих на розширення сфери ДПП та обмін досвідом між учасниками [9].

У **Німеччині** ідея ДПП уже давно прослідковується у проектах кооперативного будівництва. Перші некомерційні будівельні товариства були створені на основі приватних ініціатив у середині XIX століття. У контексті співпраці між некомерційними установами та державним сектором такі компанії змушені накладати деякі обмеження на власний бізнес і політику отримання прибутку. В обмін на це держава надає їм податкові пільги. Починаючи з другої половини 80-х років минулого століття ДПП у Німеччині стає особливо важливим. Цей процес почався, зокрема, з великих проектів відновлення і перебудови міської інфраструктури в Північній Рейн-Вестфалії, зробивши необхідними зміни у структурній політиці і виявивши недолік державного фінансування. На початку 90-х років були створені агенції розвитку, що об'єднують державних (наприклад, місцева влада) і приватних партнерів (землевласники, торговельні асоціації тощо). Вищим пріоритетом такі агентства прийняли, насамперед, завдання відновлення занадбаних земель [6].

Досвід **Італії** у сфері ДПП демонструє значні переваги цієї форми правління. У країні активно застосовується механізми впровадження і реалізації ДПП, його правові та

ТЕОРЕТИЧНІ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ

економічні аспекти, концесійні механізми. ДПП є одним з найбільш перспективних та ефективних інструментів міського і регіонального економічного та соціального розвитку. Концесії – досить універсальний засіб вирішення економічних проблем в Італії. Вони є найбільш розвиненою прогресивною формою партнерства держави, органів місцевої влади та приватного сектору на сучасному етапі. Основними сферами застосування ДПП в Італії є лікарні, транспорт, житлово-комунальна галузь. Ця форма управління державною власністю поширена в понад 120 країнах ЄС, Центральної і Латинської Америки, в Азії, Океанії, а також у Східній Європі та СНД [13].

В Іспанії введення механізмів ДПП істотно полегшувалося завдяки багаторівневій структурі територіального управління, яка особливо вдало відповідала здійсненню такого вигляду контрактних взаємин між владою і бізнесом. Регіональні органи влади мають право на здійснення проектів, включаючи ДПП-проекти, у межах своєї компетенції. Це дозволило максимально органічно адаптувати механізми ДПП до конкретних потреб, місцевих общин, а також зробити можливим створення міжрегіональних проектів, контрольованих федеральним урядом.

Перші ДПП з'явилися в Іспанії в середині 1990-х рр., хоча аналогічні види державно-приватних угод застосовувалися в 1970-і та 1980-і рр. у межах будівництва платних автомобільних доріг. Акцент на проекти з розвитку інфраструктури є дуже відчутним, пріоритет віддається будівництву залізниць і меншою мірою – будівництву автодоріг. За оцінками уряду Іспанії, приватний сектор здатний інвестувати у здійснення великих інфраструктурних проектів близько 20 % від необхідного обсягу фінансування. Проте на практиці уряд Іспанії, як і раніше, стикається зі значними труднощами із залученням приватних інвестицій.

Відчутні результати досягнуті у впровадженні ДПП у сфері охорони здоров'я: у Програмі нової інфраструктури охорони здоров'я Мадрида 2007 р. було заплановано будівництво дев'яти лікарень у Мадриді з використанням інструментів ДПП. Якщо цей досвід визнають успішним, така схема, як очікується, буде прийнята і в інших частинах країни [11].

Проекти ДПП у Канаді [7] реалізовувалися в основному на трьох рівнях: федеральному, провінційному/територіальному та муніципальному. Ініціатором ДПП може бути Королева, королівське (федеральне) агентство, провінційне/територіальне агентство (або офіс) або муніципалітет.

Нещодавно був організований фонд Канади ДПП на суму 1,2 млрд канадських доларів, програма якого спрямована на підтримку інфраструктурних проектів ДПП, розвиток національного ринку ДПП і створення суттєвих суспільних благ.

Кожен рівень влади використовує різні афілійовані компанії для надання суспільних послуг, крім прямого надання таких послуг. Кожна провінція відповідає за планування та впровадження власного бюджету.

ДПП у широкому сенсі застосовувалися різними рівнями уряду і деякими підприємствами для проведення широкого спектра невеликих і середніх проектів. Однак великі капітальні проекти, що включають довгострокові приватно фінансовані концесії, в основному здійснювалися у чотирьох провінціях: Британська Колумбія, Альберта, Онтаріо і Квебек. Уряд Канади в бюджеті 2009 року оголосив про формування «PPP Canada Inc.» – офісу ДПП федерального уряду, мета якого – заохочення подальшого розвитку ДПП ринку Канади, управління Фондом державно-приватних партнерств, національної інфраструктурної програми.

Одним із головних завдань науки, інновацій та технологій у Австрії [14] є підтримка нових стратегій зростання, де показник інтенсивності досліджень і розробок вищий. Це забезпечить нові можливості для науково-технічної та економічної діяльності, що, у свою чергу, забезпечить високу соціальну віддачу в галузях ІКТ та науках про життя.

ТЕОРЕТИЧНІ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ

У центрі уваги політиків стало зміцнення зв'язків у національній інноваційній системі, а ДПП є основним інструментом такої політики.

Важливий позитивний вплив на розроблення й управління програмами з науки та технологій мали програми. Kplus, наприклад, є піонером у використанні оцінок на всіх рівнях розроблення та здійснення програм та конкурсних процедур під час відбору пропозицій. Ці програми нині на роздоріжжі, в очікуванні важливих державних рішень, що стосуються довгострокової перспективи, зокрема, що стосується державного фінансування і загальної структури управління.

Програми ДПП в Австрії:

– *програма Kplus*. Програма спрямована на створення довгострокових кооперативних дослідницьких ініціатив між державними установами та приватними компаніями. Центри компетенцій обираються на конкурентній основі за певними якісними критеріями і створюються на певний час (3–4 роки). Діє з 1998 року;

– *програма Kind/Knet*. Програма спрямована на розвиток і зміцнення конкурентоспроможних на міжнародному рівні кластерів технологій, підтримуючи центри компетенції та мережі для просування, розвитку та передачі технічних знань, які спільно керуються приватними підприємствами та державними науково-дослідними установами на довгостроковій основі;

– *програма Christian Doppler Laboratories*. Метою цієї програми є виконання прикладних фундаментальних досліджень за темами, що становлять інтерес для компаній-членів. Лабораторії забезпечують доступ до новітніх науково-технічних знань. Компанії-члени інвестують кошти в основні важливі наукові напрями на довгостроковій основі й беруть участь у роботі лабораторій.

У межах інноваційної стратегії уряд у 2002 році розробив деякі національні дослідницькі пріоритети: стійкий екологічний розвиток **Австралії** [15]; охорона здоров'я; провідні технології для розбудови промисловості Австралії; безпека Австралії.

ДПП є ключовим інструментом реалізації нових політичних напрямів. Останніми роками багато фінансових організацій проводять політику фінансування ДПП, іноді в межах наявних схем, або ж в інших випадках, за допомогою нових ініціатив, наприклад, механізмів надання грантів. Частка ДПП становить близько 9 % від загального бюджету на науку і технології.

Основними програмами ДПП в Австралії є:

1. *Програма кооперативних дослідницьких центрів*. Програма орієнтована на довгострокові спільні дослідження в певній галузі та розвиток бізнесу за допомогою передачі знань, у тому числі за рахунок комерціалізації. Фінансування являє собою поєднання державних і приватних джерел.

2. *Фонд інноваційного інвестування*. Фонд був створений з метою надання невеликим, високотехнологічним компаніям доступу до власного капіталу для поліпшення результатів комерціалізації досліджень і розробок Австралії. Фінансування являє собою поєднання державних і приватних джерел. З 61 компанії, які фінансував фонд, більшість з них здійснюють комерціалізацію інтернет-технологій, інформаційних технологій та технологій наук про життя.

3. *Фонд посівних інвестицій*. Це програма на основі пайової участі для заохочення розвитку бізнесу від ранньої стадії досліджень в університетах та державних науково-дослідних установах. Фінансування являє собою поєднання громадських і приватних джерел.

4. *Програма грантів дослідницької ради Австралії*. Австралійська дослідницька рада виділяє кошти на середньострокові стратегічні дослідження для співробітництва між вищими навчальними закладами та промисловістю, в тому числі у вигляді грошових коштів з метою надання стипендій та створення інфраструктури.

ТЕОРЕТИЧНІ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ

5. *Корпорації сільськогосподарських досліджень і розробок.* Корпорації являють собою партнерство між урядом, у тому числі науково-дослідних організацій, з громадськістю та сільським господарством, що характеризуються поєднанням довгострокових і короткострокових проектів з просування і поглинання знань та нарощування потенціалу. Галузеві учасники беруть активну участь у проектах, і короткострокові проекти часто пов'язані з більш дрібними гравцями галузі.

Застосування механізмів ДПП у **Казахстані** здійснюється ще з 1991 року, зокрема корпоративна форма управління; приватизація; довірче управління об'єктами державної власності (оренда).

У 2006 році був прийнятий Закон «Про концесії», що дозволяє приватному сектору інвестувати фінансові та технологічні ресурси для реалізації інвестиційних проектів з використанням механізму концесії.

Відповідно до вищевказаного Закону концесіонеру можуть надаватися один або кілька видів державної підтримки:

- 1) поручительства держави з інфраструктурних облігаціями в межах договорів концесії;
- 2) державні гарантії за позиками, залученими для фінансування концесійних проектів;
- 3) передача концесіонеру виняткових прав на об'єкти інтелектуальної власності, що належать державі;
- 4) надання натурних грантів відповідно до законодавства Республіки Казахстан;
- 5) співфінансування концесійних проектів;
- 6) гарантії споживання державою певного обсягу товарів (робіт, послуг) у разі, якщо основним споживачем товарів (робіт, послуг), вироблених концесіонером, є держава;
- 7) компенсація певного обсягу інвестиційних витрат концесіонера у встановлені договором концесії терміни й у визначених ним обсягах у період дії договору концесії.

Постановою Уряду Республіки Казахстан № 693 від 17 липня 2008 року створено акціонерне товариство «Казахстанський центр державно-приватного партнерства» (Центр ДПП) зі стовідсотковою участю держави в його статутному капіталі. Центр ДПП є органом, відповідальним за високу якість оцінювання та економічної експертизи концесійних і бюджетних інвестиційних проектів. Крім того, на Центр ДПП покладено завдання з розроблення рекомендацій для уповноваженого органу та зацікавлених держорганів щодо вдосконалення інституційної системи в галузі ДПП.

Необхідність удосконалення механізмів ДПП та впровадження принципу проектного фінансування, зі створенням спеціальних проектних організацій з особливим юридичним статусом була озвучена в Посланні Президента Республіки Казахстан від 29 січня 2010 року «Нове десятиліття – новий економічний підйом – нові можливості Казахстану».

Постановою Уряду Республіки Казахстан від 29 червня 2011 № 731 прийнята Програма з розвитку державно-приватного партнерства в Республіці Казахстан на 2011–2015 роки [12], метою якої визначено забезпечення реалізації комплексу заходів щодо підвищення ролі і значущості механізмів ДПП.

У Казахстані поширеною формою ДПП є концесія. Концесія – одна з форм ДПП, що дозволяє залучати приватний сектор в управління і фінансування інфраструктурних проектів, а також у надання послуг, що зазвичай надаються державою, на взаємовигідних умовах. Концесію можна використати для реконструкції та експлуатації наявних об'єктів інфраструктури або для будівництва й експлуатації нових інфраструктурних об'єктів.

У Казахстані ДПП застосовують у таких галузях економіки [5]:

- освіта (будівництво й утримання дитячих садків; будівництво й утримання гуртожитків; технічне управління школами);
- охорона здоров'я (будівництво і утримання медичних закладів);

ТЕОРЕТИЧНІ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ

– житлово-комунальне господарство (система водопостачання і водовідведення; перероблення твердих побутових відходів; реконструкція, обслуговування теплогенеруючих потужностей і розподільчих мереж);

– енергетика (будівництво електрогенеруючих станцій (відновлювані джерела енергії; обслуговування електророзподільних мереж);

– транспорт (будівництво й експлуатація доріг; будівництво/реконструкція і експлуатація вокзалів, залізничних станцій, будівель аеропортів; будівництво паркінгів).

У Білорусі одним із ефективних інструментів інноваційного розвитку є державно-приватне партнерство. Комітет з питань науково-технічної політики визначає ДПП у науково-технічній та інноваційній сферах як будь-які юридичні оформлені рівноправні договірні відносини на визначений або невизначений період між юридичними особами державного і приватного сектору. При цьому сторони взаємодіють у процесі прийняття рішень і співінвестують обмежені ресурси, такі як фінанси, персонал, обладнання та інформація, для досягнення конкретних цілей у сфері науки, технологій та інновацій.

У Білорусі особливу увагу приділяють розвитку інституту ДПП. Міністерством економіки Республіки Білорусь розроблено проект Концепції Закону «Про державно-приватне партнерство», деякі завдання визначені в Директиві №4 Президентом Республіки Білорусь. Нещодавно Концепція проекту закону про державно-приватне партнерство була схвалена на засіданні Президії Ради міністрів Білорусі.

Значних результатів у розвитку ДПП Білорусь досягла у процесі реалізації Державної програми підтримки малого підприємництва у Республіці Білорусь на 2010–2012 рр. [4].

Висновки і пропозиції. Державно-приватне партнерство є важливим механізмом стимулювання інноваційної активності, фінансування інноваційних наукових розробок, що сприяє розвитку національної інноваційної системи на основі інтенсифікації мережевих взаємозв'язків між його учасниками.

Основними принципами управління у сфері державно-приватного партнерства у контексті ефективного функціонування інноваційної моделі економіки визначено такі:

– прозорості: ступінь ясності та відкритості процесу прийняття рішень;

– підзвітності: ступінь відповідальності діячів перед суспільством за сказане чи зроблене;

– справедливості: ступінь, в якому вимога дотримуватися правил поширюється рівною мірою на всіх членів суспільства;

– ефективності: ступінь використання обмежених людських і фінансових ресурсів без втрат, відстрочок або псування, або без заподіяння шкоди майбутнім поколінням;

– «хорошого тону»: ступінь створення та контролю за виконанням правил здійснюються без заподіяння шкоди або не викликаючи невдоволення з боку населення.

Проекти державно-приватного партнерства в інноваційній сфері дозволяють залучити додаткові фінансові ресурси для інвестування в інноваційні проекти; досягти зниження витрат на стадії НДДКР і зростання ефективності комерціалізації інновацій; надати кращу якість послуг для державного сектору та створити стимули для розвитку інноваційної моделі економіки.

Список використаних джерел

1. *Афанасьєва Л. М.* Державно-приватне партнерство як інструмент розвитку інфраструктури: міжнародний досвід та перспективи в Україні [Електронний ресурс] / Л. М. Афанасьєва. – Режим доступу : www.ej.kherson.ua/journal/economic_12/11.pdf.

2. *Бондаренко Е. Ю.* Оптимизация рисков частно-государственного партнерства с участием международных финансовых институтов / Е. Ю. Бондаренко // Экономические науки. – 2008. – № 5. – С. 140.

ТЕОРЕТИЧНІ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ

3. *Бутко М. П.* Інтелектуальний капітал як чинник модернізації регіонального економічного простору : [монографія] / М. П. Бутко, О. В. Попело ; [під. ред. наук. кер. д-ра екон. наук, проф. М. П. Бутка]. – Ніжин : Аспект-Поліграф, 2014. – 372 с.
4. *Государственная* программа поддержки малого предпринимательства в Республике Беларусь на 2010–2012 годы [Электронный ресурс]. – Режим доступа : www.investar.by/files/rtf/72.rtf.
5. *Государственно-частное* партнёрство в Казахстане [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://www.rcrz.kz/cpmioipir-gchp-kz.html>.
6. *Кайданник О. Б.* Державно-приватне партнерство: досвід зарубіжних країн та перспективи для України [Електронний ресурс] /О. Б. Кайданник. – Режим доступа : <http://khg.kname.edu.ua/index.php/khg/article/view/4230/4207>.
7. *О государственном* партнёрстве в мире. Канада [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://kzppp.kz/ru/gcp/view?id=24>.
8. *О системе* государственно-частного партнёрства в Великобритании [Электронный ресурс]. – Режим доступа : http://pppinrussia.ru/userfiles/upload/files/PPP%20in%20foring%20country/PPP_in_UK.pdf.
9. *Оленцевич Н. В.* Державно-приватне партнерство у розвинених країнах світу: досвід для України / Н. В. Оленцевич, О. В. Ковальова // Економічний аналіз. – 2014. – Т.15, №1. – С. 134–143.
10. *Офіційний сайт* Державного агентства з питань електронного урядування України: [Електронний ресурс]. – Режим доступа : www.dkni.gov.ua.
11. *Польська І. Е.* Особливості впровадження механізмів державно-приватного партнерства в зарубіжних країнах [Електронний ресурс] / І. Е. Польська. – Режим доступа : <http://www.dridu.dp.ua/zbirnik/2012-02%288%29/12piepzk.pdf>.
12. *Программа* по развитию государственно-частного партнёрства в Республике Казахстан на 2011–2015 годы [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://www.minplan.gov.kz/economyabout/8011/38376/>.
13. *Українські міста* вивчали досвід Італії у сфері державно-приватного партнерства [Електронний ресурс]. – Режим доступа : <http://euro2012.ukrinform.ua/news/11/p7273/>.
14. *Public-Private Partnerships for research and innovation: an evaluation of the Austrian experience* [Електронний ресурс]. – OECD, 2004. – 37 р. – Режим доступа : www.oecd.org/austria/25717078.pdf.
15. *Public-Private Partnerships for research and innovation: an evaluation of the Australian experience* [Електронний ресурс]. – OECD, 2004. – 46 р. – Режим доступа : www.oecd.org/australia/25718007.pdf.
16. *Renda A.* Public Private Partnerships: National Experiences in the European Union [Electronic resource] / A. Renda, L. Schrefler // Briefing note №IP/A/IMCO/SC/2005-160 governed by the provisions of Framework Service Contract IP/A/IMCO/FWC/2005-33. – Access mode : euro2005.inform/news/11/h7273.
17. *The Private Participation in Infrastructure (PPI) Global Update, 2014* [Електронний ресурс]. – Режим доступа : <https://ppi.worldbank.org/~media/GIAWB/PPI/Documents/GlobalNotes/Global2014-PPI-Update.pdf>.

References

1. Afanasieva, L.M. (2015). Derzhavno-privatne partnerstvo yak instrument rozvytku infrastruktury: mizhnarodnyi dosvid ta perspektyvy v Ukraini [Public-private partnerships as a tool for infrastructure development: international experience and prospects in Ukraine]. Retrieved from www.ej.kherson.ua/journal/economic_12/11.pdf.
2. Bondarenko, E.Iu. (2008). Optymyzatsiia riskov chastno-gosudarstvennogo partnerstva s uchastiem mezhdunarodnykh finansovykh instytutov [Optimization of risks of public-private partnerships with the participation of international financial institutions]. *Ekonomicheskiye nauki – Economic sciences*, no. 5, p. 140 (in Ukrainian).
3. Butko, M.P. (ed.) & Popelo, O.V. (2014). Intelektualnyi kapital yak chynnyk modernizatsii rehionalnoho ekonomichnoho prostoru [Intellectual capital as a factor in the modernization of the regional economic space]. Nizhyn: Aspekt-Polihrad (in Ukrainian).

ТЕОРЕТИЧНІ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ

4. Gosudarstvennaya programma podderzhki malogo predprinimatelstva v Respublike Belarus na 2010–2012 gody [State program to support small business in the Republic of Belarus for 2010–2012]. Retrieved from www.investar.by/files/rtf/72.rtf.
5. Gosudarstvenno-chastnoe partnĕrstvo v Kazakhstane [Public-private partnership in Kazakhstan.]. Retrieved from <http://www.rcrz.kz/cpmioipir-gchp-kz.html>.
6. Kaidannyk, O.B. (2013). Derzhavno-pryvatne partnerstvo: dosvid zarubizhnykh krayin ta perspektyvy dlia Ukrainy [Public-private partnership: the experience of foreign countries and prospects for Ukraine]. Retrieved from <http://khg.kname.edu.ua/index.php/khg/article/view/4230/4207>.
7. O gosudarstvenno-chastnom partnerstve v myre. Kanada [About state-chastnom partnership in the world. Canada]. Retrieved from <http://kzppp.kz/ru/gcp/view?id=24>.
8. O sisteme hosudarstvenno-chastnogo partnerstva v Velykobrytanyy [About system state-chastnogo partnership in United Kingdom]. Retrieved from http://pppinrussia.ru/userfiles/upload/files/PPP%20in%20foring%20country/PPP_in_UK.pdf.
9. Olentsevych, N.V. & Kovalova, O.V. (2014). Derzhavno-pryvatne partnerstvo u rozvynenykh krayinakh svitu: dosvid dlya Ukrayiny [Public-private partnership in the developed world: experience for Ukraine]. *Ekonomichniy analiz – Economic analysis*, vol. 15, no. 1, pp. 134–143 (in Ukrainian).
10. Ofitsiyniy sait Derzhavnogo ahentstva z pytan elektronnoho uriaduvannia Ukrainy [The official site of the State Agency for e-government in Ukraine]. Retrieved from www.dknii.gov.ua.
11. Polska, I.I. (2012). Osoblyvosti vprovadzhennya mekhanizmiv derzhavno-pryvatnogo partnerstva v zarubizhnykh krayinakh [Features introduction of mechanisms of state-private partnership in foreign countries]. Retrieved from <http://www.dridu.dp.ua/zbirnik/2012-02%288%29/12piepzk.pdf>.
12. Programma po razvitiuu gosudarstvenno-chastnogo partnerstva v Respublike Kazakhstan na 2011-2015 gody [Program on development of state-chastnogo partnership in the Republic of Kazakhstan for 2011–2015]. Retrieved from <http://www.minplan.gov.kz/economyabout/8011/38376/>.
13. Ukrayinski mista vyvchaly dosvid Italiyi u sferi derzhavno-pryvatnogo partnerstva [Ukrainian cities studied the experience of Italy in the field of public-private partnership]. Retrieved from <http://euro2012.ukrinform.ua/news/11/p7273/>.
14. Public-Private Partnerships for research and innovation: an evaluation of the Austrian experience (2004). Retrieved from www.oecd.org/austria/25717078.pdf.
15. Public-Private Partnerships for research and innovation: an evaluation of the Australian experience (2004). Retrieved from www.oecd.org/australia/25718007.pdf.
16. Renda, A. & Schrefler, L. (2005). Retrieved from [Public Private Partnerships: National Experiences in the European Union euro2005.inform/news/11/h7273](http://euro2005.inform/news/11/h7273).
17. The Private Participation in Infrastructure (PPI) Global Update (2014). Retrieved from [https://ppi.worldbank.org/~media/GIAWB/PPI/Documents/GlobalNotes/Global2014-PPI-Update.pdf](https://ppi.worldbank.org/~/media/GIAWB/PPI/Documents/GlobalNotes/Global2014-PPI-Update.pdf).

Попело Ольга Володимирівна – кандидат економічних наук, старший викладач кафедри менеджменту інноваційної діяльності та державного управління, Чернігівський національний технологічний університет (вул. Шевченка, 95, м. Чернігів, 14027, Україна).

Попело Ольга Владимировна – кандидат экономических наук, старший преподаватель кафедры менеджмента инновационной деятельности и государственного управления, Черниговский национальный технологический университет (ул. Шевченко, 95, г. Чернигов, 14027, Украина).

Popelo Olha – Ph.D. in Economics, Senior lecturer of Department of Innovation Management and Public Administration, Chernihiv National University of Technology (95 Shevchenka Str., 14027 Chernihiv, Ukraine).